

Hiszpania wielokulturowa

Pamięci mojego Ojca

Maja Biernacka

Hiszpania wielokulturowa

Problemy z odmiennością

Wydawnictwo Naukowe Scholar
Warszawa 2012

Recenzent

prof. dr hab. Janusz Mucha

Redaktor prowadzący

Agnieszka Szopińska

Redakcja i korekta

Magdalena Pluta

Projekt okładki

Marta Kurczewska

© Copyright by Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2012

ISBN 978-83-7383-557-3

Publikacja dotowana przez Uniwersytet w Białymstoku

Wydawnictwo Naukowe Scholar Sp. z o.o.

ul. Krakowskie Przedmieście 62, 00-322 Warszawa

tel./fax: 22 828 93 91, 22 826 59 21, 22 828 95 63

dział handlowy: jw. w. 105, 108

e-mail: info@scholar.com.pl

www.scholar.com.pl

Wydanie pierwsze

Skład i łamanie: WN Scholar (*Stanisław Beczek*)

Druk i oprawa: Wrocławska Drukarnia Naukowa PAN

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	9
------------------------	---

CZĘŚĆ I. WIELOKULTUROWOŚCI UPOLITYCZNIONE

ROZDZIAŁ 1

UTOPIA WIELOKULTUROWA, CZYLI JAK SIĘ MAJĄ PRAWA MNIJSZOŚCI DO PRAW CZŁOWIEKA	15
1. Negacja monokulturowości. Wspólna płaszczyzna odmiennych idei wielokulturowych	18
2. Szafowanie terminem: skąd się biorą „wielokulturowości”?	20
3. Prawa mniejszości <i>versus</i> prawa człowieka	22
4. Dwie zasadnicze odmiany wielokulturowości	23

ROZDZIAŁ 2

CO ZROBIĆ Z WIELOKULTUROWĄ UTOPIĄ, CZYLI O POLITYCZNYCH POSZUKIWANIACH IDEOWEJ ALTERNATYWY	40
1. Co postmodernista czyni z wielokulturowością? Parę słów o dekonstrukcji	42
2. Transkulturowość. Obraz, słowo i zapotrzebowanie na nową narrację w sztuce	43
3. Dlaczego nie kosmopolityzm? Mrzonka intelektualistów	46
4. Interkulturowość. Alternatywa wobec postmodernistycznej dekonstrukcji	49

CZĘŚĆ II. OD SUBSTANCJI DO KONSTRUKCJI

ROZDZIAŁ 3

<i>LA HISPANIDAD</i> . KONSTRUOWANIE PRYMATU WŁASNEGO ŚWIATA	59
1. Słaba nacjonalizacja	62
2. <i>La hispanidad</i> i jej prymat cywilizacyjny. Kwestie terminologiczne	65
3. Początki idei narodu oraz religia w służbie aktorów politycznych .	68
4. Dyskontowanie ubóstwa symbolicznego. Elastyczność systemu . .	69
5. „Już Rzym marzył o Hiszpanii”, czyli wynalezione tradycje narodowe	71
6. Materialne warunki kształtowania nowych tożsamości zbiorowych	73
7. Wykluczenie polityczne	75
8. „Prawdziwi Hiszpanie”, czyli uproszczenie odniesień	78
9. <i>Moriscos</i> i <i>marranos</i> . Zbiorowości poślednie moralnie w sferze działania	81

ROZDZIAŁ 4

OD NARODU DO INTERKULTUROWOŚCI. WSPÓŁCZESNE WYOBRAŻENIA

NA TEMAT ŻYCIA ZBIOROWEGO W SPOŁECZEŃSTWIE HISZPAŃSKIM	86
1. Hiszpania postnarodowa	87
2. „Naród” i jego współczesne orędzie	90
3. „Nacjonalizm hiszpański” i „nacjonalizm peryferyjny”. Kwestie terminologiczne	91
4. Naród obywatelski	92
5. Sfery tabu. Dominacja, konfrontacja i asymilacja	93
6. Wielokulturowe koncepcje ideowe w Hiszpanii i ich alternatywy	94

CZĘŚĆ III. WIELOKULTUROWE *DESIDERATUM* A POSTAWY

W SPOŁECZEŃSTWIE HISZPAŃSKIM

ROZDZIAŁ 5

IMIGRACYJNY CHARAKTER SPOŁECZEŃSTWA HISZPAŃSKIEGO	103
1. Imigracja w wiekach minionych	106
2. Od Hiszpanii emigranckiej do imigranckiej. Odwroćcie tendencji	107
3. Hiszpania imigrancka. Etapy	108
4. Szczegółowe dane. Skupiska imigrantów	111
5. Imigracja jako kwestia legislacyjna	113
6. Imigracja w centrum zmagania politycznych	115
7. Hiszpania wielu kultur. Projekt społeczeństwa dialogu	119
8. Hierarchizacja etniczna	127
9. Ksenofobia, rasizm i wykluczenie społeczne w odbiorze imigrantów. Strategie asymilacyjne	131
10. Dynamika imigrantów a animozje społeczne	133

ROZDZIAŁ 6

IMIGRACJA I WIELOKULTUROWOŚĆ JAKO KWESTIE ZAPALNE

W SPOŁECZEŃSTWIE HISZPAŃSKIM	137
I. Imigracja i wielokulturowość. Sondaże opinii na reprezentatywnej próbie Hiszpanów	138
1. Liczba ludności napływowej w wyobrażeniach Hiszpanów	138
2. Imigrant. Pierwsze skojarzenia	139
3. Postawy wobec imigrantów w Hiszpanii. Prawa obywatelskie, świadczenia społeczne oraz rynek pracy	139
4. Stosunek do imigrantów w Hiszpanii według zmiennych społeczno-demograficznych	144
5. Opinie Hiszpanów na temat polityki migracyjnej	151

II. Młode pokolenie Hiszpanów wobec odmienności	152
1. Stosunek młodzieży hiszpańskiej do obecności imigrantów w Hiszpanii	154
2. Metoda i dobór próby	160
3. Wyniki badań	162
4. Wnioski i zakończenie	171

ROZDZIAŁ 7

ISLAMOFOBIA I ANTYSEMITYZM? POSTAWY WOBEC GRUP WYZNANIOWYCH W SPOŁECZEŃSTWIE HISZPAŃSKIM	172
1. Metoda i dobór próby	174
2. Ogólna opinia na temat poszczególnych grup wyznaniowych . .	175
3. „Sympatia/antypatia” wobec poszczególnych grup wyznaniowych	177
4. Percepcja grup wyznaniowych jako „powodujących problemy w Hiszpanii”	178
5. Percepcja grup wyznaniowych jako „powodujących problemy na świecie”	180
6. Percepcja grup wyznaniowych jako „podobnych do nas”	182
7. Postawy wobec grup wyznaniowych a charakterystyka społeczno-demograficzna respondentów	183
8. Mít społeczeństwa wielu kultur, czyli problemy z odmiennością	186
9. Wnioski i podsumowanie	217

ROZDZIAŁ 8

MUZULMANIE O NEUTRALNOŚCI PAŃSTWA, DEMOKRACJI I PRAWACH CZŁOWIEKA. POSTAWY IMIGRANTÓW W HISZPAŃSKIM SPOŁECZEŃSTWIE WIELOKULTUROWYM	221
1. Szczegółowe dane	223
2. Zróżnicowanie poglądów w świecie islamu	224
3. Badania imigrantów wyznających islam w Hiszpanii	230

CZEŚĆ IV. CYBERRASIZM W WERSJI HISZPAŃSKIEJ.

KUMULACJA NIECHĘCI WOBEC ODMIENNOŚCI

ROZDZIAŁ 9

LITERA PRAWA I SŁOWO. JAK SIĘ OSWAJA WSPÓŁCZESNY RASIZM	241
1. Działania legislacyjne przeciw rasizmowi	241
2. Przeciw idei supremacji, czyli europejski dyskurs równości . . .	243
3. Postawy rasistowskie a rasizm zorganizowany	244
4. Rasizm i ksenofobia w sieci	247

5. W jaki sposób rasista czerpie z Konstytucji Hiszpanii	247
6. Rasizm wysublimowany. Przekaz afirmatywno-defensywny . . .	250

ROZDZIAŁ 10

<i>NEUVORDEN</i> , CZYLI O SUPREMACJI CYWILIZACYJNEJ W SIECI	253
1. Konstruowanie dumy z bycia białym	255
2. Przeciwnicy białej rasy. <i>Wróg czyha wszędzie</i>	257
3. Apoteoza narodowego socjalizmu poprzez kulturę i sztukę	257
4. Manifest popularny	258
5. Potencjał propagandowy	264
6. „System nas nie chce”, czyli martyrologia Nowego Porządku . .	269
7. Krzyż celtycki i moda	270

ROZDZIAŁ 11

CYBERRASIZM W WERSJI KOBIECEJ	272
1. Rasizm i płeć. Zerwanie z kanonem badania dyskryminacji . . .	272
2. Supremacja białej rasy a moc ideowa macierzyństwa, czyli rasizm złagodzony	273
3. „Córy Europy”. Przekaz rasistowski w wersji kobiecej	274

ZAKOŃCZENIE	285
-----------------------	-----

LITERATURA CYTOWANA	287
-------------------------------	-----